HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מקצתן נעשין עדים. ויעידו בפני מכריסם דגבי דיני נפשות עדות בעינן דכתיב (דברים יז) על פי שנים עדים יומת המת לא יומתו וגו': **ומקצתן נעשין דיינים.** אבל המעידים לא יכנו וידונו עמהם להרהורי להעיד אית ליה לרבי טרפון נעשה דיין אבל עד עלמו לית ליה לנעשה דיין. וגבי עדות החדש גופה נמי לא מכשרינן בעמני' להיות העדים נעשים דיינים דלמא כן למה לי יושבין מחכריהם יעידו בפני יחיד ומחר כך יבאו הם עמו ויקדשו והכי ממרינן ליה בפרק שני דכתובות (דף כא:): **כולן עדים הם.** לראיה להעיד: **והלילו העדה.** יהפכו בזכותו: **מתני' כל השופרות.** בין של מיל בין של יעל: **שהוא קרן.** אילו קרוי שופר וגבי יוה"כ שופר כתיב (ויקרא כה) והעברת שופר תרועה ובפרק בתרא (דף לד.) גמרינן ר"ה מיוחד: **נקרו היובל.** ויובל דיכרא הוא כדמפרש בגמ': **גמ' מקרו קרן ומקרו שופר.** מקרו קרן כדלמרן ומקרו שופר דכתיב בעמני תורה (שמות יט) בעשון היובל וגו' וכתיב [שם] ויהי קול השופר (ג): **וקרני לשם קרניו.** של בכור שהוא קרן בעמני לתקני: **ופיעט בה'.** תפלתי משופר ובשור קא משמעי קרא: **שור שהוא (ב)פר.** ביוס שנקרא שור היה גדול כפר זהו שור של מעשה בראשית שביוס שנברא נברא בקומתו (ויקרא כג) שור או כשב או עז ופר אינו נקרא על בן שלש: **אין קטיגור.** זהב הענגל. ושופר של פרה נמי קטיגור דענגל הוא: **הואיל ואיסתני.** להיות לה ואין מלאית הפר ניכר: **תועה גל יקריב.** המלה לא יקריבנו הלוט שהוא תועה גו: **תועה גל יפנאה.** להתקשט בו בקרבנו הלוט: **כיון דלזוכרון קא אתי לפניהם דמי.** שופר נמי מע"ג לגית ביה משום תועה גל יקריב ולית ביה משום תועה גל יתנאה כיון דלזכרון קא אתי כבגדי כהן גדול שלפניהם דמי: **גילדי גילדי.** בגל שנה ושנה ניכרת מוספתו והוא כמין גלד מוסיף על גלד למטן במלילתו של למטן מחילת השני: **גמולה. מובדלה: טוחות.** למטן מלוקות (ו): **שבור.** למטן למיה כמו ויקקף (בראשית יט) ומתרגמינן ומיסתכי: קבטן

מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר נעשין עדים [ו]ואין עד [א]נעשה דיין אפילו תימא רבי עקיבא עד כאן לא קאמר רבי עקיבא התם אלא בדיני נפשות דרחמנא אמר [1]ושפטו העדה והצילו העדה וכיון דחזיוהו דקטל נפשא לא מצו חזו ליה זכותא אבל הכא אפילו ר' עקיבא מודה: **מתני'** [2]כל השופרות כשרים חוץ משל פרה מפני שהוא קרן אמר רבי יוסי והלא כל השופרות נקראו קרן שנאמר [3]במשוך בקרן היובל: **גמ'** [4]שפיר קאמר רבי יוסי ורבנן כל השופרות אקרו שופר ואקרו קרן דפרה קרן אקרי שופר לא אקרי דכתיב [3]בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו ור' יוסי אמר לך דפרה נמי אקרי שופר דכתיב [4]ותיטב לה' משור פר אם שור למה פר ואם פר למה שור אלא מאי שור פר משופר ורבנן כדרב מתנה דאמר רב מתנה מאי שור פר שהוא גדול כפר עולא אמר היינו טעמא דרבנן כדרב חסדא דאמר רב חסדא מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה לפי [5]שאין קטיגור נעשה סניגור ולא והא איכא דם פר הואיל ואשתני אשתני והא איכא ארון וכפורת וכרוב חוטא בל יקריב קאמרינן והא איכא כף ומחתה חוטא בל יתנאה קא אמרינן והא איכא בגדי זהב מבחוץ מבפנים קא אמרינן שופר נמי מבחוץ הוא כיון דלזכרון הוא כבפנים דמי והא תנא מפני שהוא קרן קאמר חדא ועוד קאמר חדא דאין קטיגור נעשה סניגור ועוד מפני שהוא קרן ור' יוסי אמר לך דקא אמרת אין קטיגור נעשה סניגור הני מילי מבפנים והאי שופר מבחוץ הוא ודקא אמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נמי אקרו קרן אביי אמר היינו טעמייהו דרבנן שופר אמר רחמנא ולא שנים ושלשה שופרות והא דפרה כיון דקאי גילדי גילדי מיתחזי כשנים ושלשה שופרות והא תנא מפני שהוא קרן קאמר חדא ועוד קאמר חדא דשופר אחד אמר רחמנא [6]ולא שנים ושלשה שופרות ועוד מפני שהוא קרן ורבי יוסי אמר לך דקאמרת שופר אחד אמר רחמנא ולא שנים ושלשה שופרות כיון דמחברי אהדדי חד הוא ודקאמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נמי אקרו קרן מאי משמע דהאי יובלא לישנא דדכרא הוא דתניא אמר רבי עקיבא כשהלכתי לערביא היו קורין לדכרא יובלא ואמר ר"ע כשהלכתי לאפריקי היו קורין למעה לגליא היו קורין לנדה גלמודה [7]מאי גלמודה דא מבעלה ואמר ר"ע כשהלכתי לכרכי הים [8]היו קשיטה למאי נפקא מינה לפרושי [5]מאה קשיטה דאורייתא מאה דנקי אמר רבי כשהלכתי לכרכי הים [9]היו קורין למכירה כירה למאי נפקא מינה לפרושי [10][6]אשר כריתי לי אמר ר"ש בן לקיש כשהלכתי לתחום קן נשרייא היו קורין לכלה נינפי ולתרנגול שכוי לכלה נינפי מאי קרא [7]יפה נוף משוש כל הארץ ולתרנגול שכוי אמר רב יהודה אמר רב ואיבעית אימא ריב"ל מאי קרא [8]מי שת בטוחות חכמה או מי נתן לשכוי בינה מי שת בטוחות חכמה אלו כליות או מי נתן לשכוי בינה זה תרנגול לוי איקלע להתוא אתרא אתא גברא לקמיה אמר ליה

קבען

דרחמנא אמר ושפטו העדה והצילו העדה. תימה דבפרק הלו הן הגולין (מכות דף יב.) נפקא ליה מקרא מחבירו דלמר מנין לסנהדרין שרשו בחד שהרג את הנפש שחין הורגין תוחו עד שיעמוד בב"ד תלמוד לומר עד עמדו לפני העדה למשפט ויש לומר דיעקר דרשה מהתם וקרא דהכא מיבעי ליה לגופיה דלא ילוף מהתם לעמני דלמר דיינין להלכין ב"ד אחד יחיד מומחה דהתם כתיב העדה ולא יחיד ועוד דהתם לא מצינו שום דיין שנקרא עד אלא בעדות החדש דלעיל מיניה (כה:): **חוץ משל פרה.** הא דלא קתני נמי מוץ משל לחם דבל לחם נמי מיקרי קרן דכתי' (דברים לג) וקרני לחם קרניו וכתיב (תהלים כב) ומקרני רמים עניתני ומשמ לחם מלוליס ולחם לחויס לשופר: **והיה במשוך בקרן היובל.** תימה דלא מייתי קרא דילחק דכתיב (בראשית כב) בסבך בקרניו ומע"ג דהחוח קרא מחייב דה"ג מייתי לה בגמרא בכור שורו הדר לו וקרני לחם קרניו וי"ל דנרחה ליה למחוי הלי משום דכתיב ביה שופר: **אקרו** קרן **ואקרו שופר.** פירש רש"י מקרו קרן כדלמרן ומקרו שופר דכתיב בעמני היובל וכתיב ויהי קול השופר יש מקשין ממאי לא הניח הלי קרא דמתניתין בעמני בקרן היובל בשמעתא קול השופר להוכיח דכל שופרות מקרו שופר שנות להקשות וקל להניח דלמרנא מהלי קרא מוכח דשופר מקרי קרן ועוד נריך להוכיח דבעלמא

[9]שופרות מקרו שופר:

חוטא בל יתנאה קאמרינן. וגבי שופר מתנלה נמי בקול תקיעתו: **כיון** דלזכרון קאתי. תימה לפוד ומשן נמי לזכרון קלתו דלכתיב בקרא וי"ל דהשבטים זכרון הם: **ולא** שנים ושלשה שופרות. ולא דמי למיית שופר [10]בעון שופר דפרה דקטרא בקוטרא דעל גלד למטן למוסף גלד שני שפת השני בתלילתו של למטן והקול יולא דרך כולם:

לנדה גלמודה. ונפקא מינה דלדרשינן בסוטה (דף מב.) כי עדת חנף גלמוד (מיכה ו:): חלוגלוגות

ג) כתובות כח: גיטין ה: ב"ק ל: ב"מ קיד. סנהדרין לד:, ב) [בשעבוס אם קול השופר כך מיתא בר"ף וכ"מ], ג) [ברכות נט. קדושין ה.], ד) סוטה מב., ה) [סוטה יג.], ו) [מולין נב.], ז) לעיל יפ., ח) [ב"ק סה:], ט) [תלקות כ"ש], י) [וע"ע תוס' ב"ב קיד. ד"ה אבל וד"ה ואין], כ) [עי' מהכ"מ ועי"ע בתי"ט העתיק בזה"ל ועוד צריך להוסיף דבעלמא תקרי שופרות בלא קרן], ל) [נקמן מז:],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תקרו קרן כו' קול השופר הס"ד ומ"ש מה"ד קרן אשכחן דאקרי דכתיב וקרני לחם קרניו של כסול סו"ד: (ב) ד"ה שור שהוא כפר ביום כו' פו עז כי יולד ופר אינו נקרא:

גליון הש"ס

גמ' שפיר קאמ' ר"י. כעין זה בסמים דף כח ע"ב: **שם ולא שנים ושלשה שופרו'.** עי' סוטה דף יז ע"ב תד"ה כתנה על שני:

רבינו חננאל

מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינים, דברי ר' טרפון, ר' עקיבא אומר כולן עדים הן ואין עד נעשה דיין. ודחינן כי אמר ר' עקיבא בדיני נפשות אבל בעניין ראש חודש אפי' ר' עקיבא מודה. ירושלמי: ר' הונא הוה חכים שהדי לבר נש, אזל בעי מידון קומהי וכפר ביה כול'. ואסיקנא ושרא רב הונא גרמיה מן ההוא דינא ואזיל ואסהיד עלוי קומי ב"ד חורגו. קידשוהו קודם לזמנו או לאחר עיבורו יום אחד, יכול יהא מקודש, ת"ל תקראו אותם אלה הם מועדי. כלומר אם תקראו אותם בזמנן הן מועדי, ואם לאו אין [אלה] מועדי. קודם לזמנו יום כ"ט לחודש, לאחר עיבורו יום ל"ב. ביומי דר' ברכיה אישתקין, אמר לון שמעתין דאתקדש ירחא, וארכנון ברישיהון וקבלון. **מתני'. כל השופרות כשיורין חוץ משל פרה מפני שהוא קרן.** ואמרינן שפיר קאמר ר' יוסי לרבנן כל השופרות נקראו קרן כו'. ורבנן כל השופרות נקראו שופרות היובלין ואיקרו קרן, של פרה קרן איקרי שופר לא איקרי כו'. **מאי שור פר שהוא מפר.** כלומר, שור הנולד מפר שהוא חזק אמ"ן בכוחו, לפיכך הוא חזק ושמן מובחר שבשוורים, ולא משור זקן שכבר כחש כחו. קטיגור מלשין רכיל. פירוש סניגור מלין יושר. **פי' חוטא בל יתנאה,** אדם שחטא לא יתנאה בכלי זהב וישמנו] לפני ולפנים. קרן של פרה כיון דהוא גילדי גילדי כשנים ושלשה שופרות זה בתוך זה מרמן, והתורה אמרה שופר אחד לא שנים ושלשה שופרות. **כתיב** והיה במשוך בקרן היובל, ופירש ר' יוסי בתחום קן נשרייא קורין] לכלה, נינפי. והוא לשון יווני. מי שת בטוחות חכמה, אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה, זה תרנגול. מי שת בטוחות חכמה, אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה, זה תרנגול.

ז א מיי' פ"ה מהלכות עדות הלכה ח [והלכה טו] סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' ז סעיף ה:

ח ב סמג עשין מב טוש"ע ח"מ סי' תקפו ס"ק:

תורה אור השלם

1. וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכֶּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה:
במדבר לה כד
2. וְהָיָה בְּמֹשֵׁךְ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר יָרִיעוּ כָל הָעָם תְּרוּעָה גְּדוֹלָה וְנָפְלָה חוֹמַת הָעִיר תַּחְתֶּיהָ וְעָלוּ הָעָם אִישׁ נֶגְדּוֹ:
יהושע ו ה
3. בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנַי רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יְנַגֵּח יַחְדָּו אַפְסֵי אָרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה:
דברים לג יז
4. וְתִיטַב לַיְיָ מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס:
תהלים סט לב
5. וְיָקֵן אֶת חֵלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה שָׁם אֲהָלוֹ מִדֵּי בְּנֵי חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם בְּמֵאָה קְשִׂיטָה:
בראשית לג יט
6. אֲבִי הַשְׁבִּיעֵנִי לֵאמֹר הִנֵּה אָנֹכִי מֵת בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן שָׁמָּה תִּקְבְּרֵנִי וְעַתָּה אֶעֱלֶה נָּא וְאֶקְבְּרָה אֶת אָבִי וְאָשׁוּבָה:
בראשית נ ה
7. יָפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב:
תהלים מח ג
8. מִי שָׁת בַּטֻּחוֹת חָכְמָה אוֹ מִי נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה:
איוב לח לו

מוסף רש"י

ואין עד נעשה דיין. המעיד על הדבר אין נעשה עוד דיין בתוחו דבר וגם אם רואה את הדבר ונעשה עד אין נעשה עליה עוד דיין בעדות עלמו אלא אם כן מעידין אחרים בפניו, ונראה בעיני דגזירת הכתוב הוא, דכתיב ועמדו שני האנשים וגו' בעדים הכתוב מדבר, לפני ה' לפני הדיינים, אחמועינן קרא דלריך להעיד אינם לפני הדיינין, אבל בעדים אין אחרים (רשב"ם ב"ב קיד.). **שאין קטיגור נעשה סניגור.** קטיגור סונא, סניגור אוהב מלין יושר (חגיגה יג:). **גמולה.** בלולה, כמו (בראשית כה) ויגמל (סוטה מב.).

רבינו חננאל (המשך)

בקרן האיל, לפיכך אמר מאי משמע דהאי [אבל] [יובל] דכתיב בהאי קרא איל הוא, שכן בערבייא קורין לאיל יובלא. מאה קשיטה, מאה מעה. שכן באפריקא קורין [למעה קשיטא. כלה, נינפי. שכן